

in Eindhoven werd opgericht, kreeg aanvankelijk van het Militair Gezag geen enkele medewerking en voor de uit de deportatie terugkerende Joden was er geen speciale opvang zoals die in de vorm van de Stichting 1940-1945 voor de terugkerende politieke gevangenen wél bestond. De Joodse Contact-Commissie die kort na het einde van de oorlog voor het gehele bevrijde gebied werd opgericht, had moeite om de gelden bijeen te brengen om aan de terugkerende gedeporteerden en aan de bevrijde onderduikers hulp te verlenen: voorziening in eerste levensbehoeften, verzorging in tehuizen en herstellingsoorden, juridische adviezen, voorschotten om weer een zaak te beginnen, scholing voor diegenen die naar Palestina wilden emigreren. Van de gemeente Amsterdam kreeg die commissie in '45 een voorschot van f 5 000 per week – heel veel belangrijker waren de giften die van het grote Amerikaans-Joodse hulpfonds, het *American Joint Distribution Committee*, afkomstig waren: dit fonds zond hulpgoederen en stelde voorts in de eerste twee jaar na de bevrijding meer dan f 1 mln ter beschikking van de Joodse gemeenschap.

Eind '45 liet de Joodse Contact-Commissie een nieuwe registratie van Joden uitvoeren (ze moest die zelf betalen) – de uit de deportatie teruggekeerden en in Westerbork bevrijden, tezamen ca. zesduizend Joden, meldden zich bijna allen aan (dat geschiedde, dunkt ons, vooral omdat de betrokkenen de meeste hulp nodig hadden) maar van de overige groepen Joden, tezamen ca. dertigduizend, nam bijna de helft niet aan de registratie deel en bij de volkstelling die in '47 werd gehouden, gaven zich slechts ruim veertienduizend Joden op als behorend tot een Joods kerkgenootschap. Merkwaardig: het Nederlands-Israëlietisch Kerkgenootschap, het grootste van de drie (er was ook het Portugees-Israëlietisch Kerkgenootschap en er waren toen twee kleine liberaal-Joodse gemeenten), telde ten tijde van die volkstelling bijna twintigduizend leden – van dezen had zich dus meer dan een kwart niet als Joden kenbaar gemaakt.¹

Vrij veel Joden emigreerden in de eerste naoorlogse jaren: volgens de officiële cijfers (deze zijn stellig te laag) tot eind '45 bijna vijfduizend, van wie de meesten naar de Verenigde Staten en Canada trokken en anderen naar het Britse mandaatsgebied Palestina, waarvan een gedeelte in mei '48 de staat Israël werd.

¹ Uit een soort automatisme werden in de eerste naoorlogse jaren hier en daar bij die overheid nog regelingen toegepast die de bezetter in het kader van de Jodenvervolging had ingevoerd: tot een jaar na de bevrijding werd bij de Amsterdamse burgerlijke stand op de persoonskaarten van Joden die er zich aanmeldden of aangemeld werden, een J geplaatst en de dienst der rijksbelastingen gebruikte tot in '51 een formulier waarop een J voorkwam.